

الله أكبر

تأملی بر هویت و تجربه زنان نابارور

سیری در دیدگاه‌های
روانشناسی اجتماعی، مشاوره و رواندرمانی

تالیف:

فرزانه نقیب

(کارشناس ارشد مشاوره خانواده)

دکتر الهه حجازی

(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۳

سرشناسه	: نقیب، فرزانه، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: تأملی بر هویت و تجربه زنان نابارور: سیری در دیدگاههای روانشناسی اجتماعی مشاوره و رواندرمانی / تألیف فرزانه نقیب، الهه حجازی.
مشخصات نشر	: تهران : آوای نور، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص: : مصور.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۶۳-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: سیری در دیدگاههای روانشناسی اجتماعی مشاوره و رواندرمانی.
موضوع	: عقیمی زنان -- جنبه‌های روانشناسی/ عقیمی زنان -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: زنان - هویت/ هویت جنسی -- جنبه‌های روانشناسی
شناسه افزوده	: حجازی، الهه، ۱۳۳۹ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲۲۰۱RG ۱۳ت۲ن/۷
رده بندی دیویی	: ۱۷۸/۶۱۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۵۱۳۰۹

تأملی بر هویت و تجربه زنان نابارور

تألیف: فرزانه نقیب- دکتر الهه حجازی

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه‌آرا: منیرالسادات حسینی

چاپ اول ۱۳۹۳

شمارگان: ۵۰۰ جلد

چاپ و صحافی: تایماز

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۶۳-۷

- تهران: خیابان انقلاب- خیابان ۱۲ فروردین- خیابان وحید نظری- پلاک ۹۹
- تلفن: ۶- ۶۶۹۶۷۳۵۵ / شماره: ۶۶۴۸۰۸۸۲ / همراه: ۰۹۱۲۲۰۰۴۵۵۷
- نمایندگی فروش ۱: تهران- خیابان انقلاب- شماره ۱۲۱۲- فروشگاه گوتنبرگ
- نمایندگی فروش ۲: تهران- خیابان انقلاب- پاساژ اندیشه- فروشگاه دهخدا

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت ۸۵۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۱	پیش‌گفتار.....
۱۵	فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری هویت و ناباروری.....
۱۵	مفهوم هویت.....
۱۶	رویکردهای ناظر بر هویت.....
۱۷	دیدگاه اریکسون.....
۱۹	نظریه مارسیا.....
۲۲	دیدگاه برزونسکی.....
۲۵	فرایند هویت.....
۲۶	محتوای هویت.....
۲۸	عوامل مؤثر بر هویت.....
۳۲	هویت جنسیتی.....
۳۳	هورنای.....
۳۳	چودرو و شکل‌گیری هویت جنسیتی.....
۳۷	گیدنز.....
۴۰	جنکینز.....
۴۲	هربرت مید.....
۴۴	رویکرد فمینیستی به هویت.....
۴۸	فمینیست لیبرال.....

۴۹	.....	فمینیست رادیکال
۴۹	.....	فمینیست سوسیالیستی
۴۹	.....	زنان رنگین پوست
۵۰	.....	فمینیست فرهنگی
۵۳	.....	مفهوم ناباروری
۵۴	.....	علل ناباروری
۵۵	.....	شیوع ناباروری
۵۷	.....	دیدگاه های نظری درباره ناباروری
۵۷	.....	نظریه زیستی-روانی-اجتماعی
۵۸	.....	نظریه آدلر
۶۱	.....	نظریه روانشناسی خود و من
۶۲	.....	نظریه سیستمی خانواده
۶۴	.....	ناباروری، فرهنگ و استیگما
۷۲	.....	رضایت زناشویی و ناباروری
۷۵	.....	عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی
۷۵	.....	خانواده
۷۶	.....	عوامل فرهنگی-مذهبی
۷۶	.....	سن ازدواج
۷۷	.....	عوامل اقتصادی
۷۷	.....	عوامل ارتباطی
۷۸	.....	رابطه ی جنسی

جمع بندی	۷۹
فصل دوم: تجربه زنان نابارور از ناباروری	۸۱
تجربه زنان نابارور از شکل گیری هویت زنانگی	۸۱
نگرش به خود	۸۱
فقدان فرزند، گسلی در هویت زنانگی	۸۱
تاوان باوری در ناباروری	۸۴
ناباروری: خاموشی مادری	۸۶
ناباروری شوکی برای زنان	۸۹
زن، جنسیت و ناباروری	۹۷
هویت زنانگی و دیگران مهم	۱۰۱
اطرافیان: عاملی تعدیل کننده یا مزاحم؟	۱۰۱
ناباروری داغی بر مادری	۱۰۸
ناباروری و انزوایی	۱۱۲
ناباروری: افزایش یا کاهش رضایتمندی زناشویی	۱۱۴
حمایت عاطفی و افزایش رضایت زناشویی	۱۱۴
ناباروری و لذت جنسی	۱۱۸
فشار مالی ناباروری	۱۱۹
زن نابارور: خالق زندگی خود یا مخلوق زندگی دیگران؟	۱۲۱
مذهب: راهی برای التیام ناباروری	۱۲۴
زنان نابارور و ترسیم آینده	۱۲۶
فصل سوم: چگونگی شکل گیری هویت زنانگی در	۱۲۹

- ۱۳۲..... شکل گیری هویت فردی زنان نابارور با توجه به جنسیت
- ۱۳۸..... شکل گیری هویت اجتماعی زنان نابارور با توجه به جنسیت
- ۱۴۳..... هویت سنتی و فقدان عاملیت
- ۱۵۱..... منابع

تقدیم به
دوستان علم و دانش

سپاس بیکران از دکتر مهرانگیز شاع کاظمی
به پاس مشورت های ارزنده و محبت های بی دریغشان

پیش گفتار

خانواده در مفهوم کلی خود یک پدیده‌ی جهانی است و یکی از رکن‌های اصلی و مهم جامعه به شمار می‌رود. دستیابی به جامعه سالم، آشکارا در گرو سلامت خانواده و تحقق خانواده سالم، مشروط بر برخورداری افراد از سلامت روان و داشتن روابط مطلوب با یکدیگر است.

خانواده محل و نماد تفکیک نقش هاست و مهمترین معیار و ملاکی که تفکیک نقش‌ها و وظایف خانوادگی بر اساس آن صورت می‌گیرد جنسیت است. خانواده همچنین منشأ مهمترین نقش زنان یعنی مادری است لذا بحث خانواده و مادری به هم گره خورده است. نیاز غریزی، عاطفی و طبیعی انسان‌ها حکم می‌کند که زوجین پس از ازدواج صاحب فرزند شوند، و شاید بتوان گفت عمیق‌ترین خواسته‌ی هر فرد در زندگی، اطمینان یافتن از حفظ نسل از طریق فرزندان‌ش می‌باشد. از این رو باروری یکی از مهمترین کارکرد‌های خانواده به شمار رفته و داشتن فرزند با ورود به دنیای بزرگسال برابر دانسته شده است.

زن عنصر اصلی خانواده به شمار می‌رود و فرزندآوری و مادری نقش محوری در شکل‌گیری هویت و جایگاه اجتماعی وی دارد. زن غالباً تولد کودک را تثبیت‌کننده‌ی هویت خود می‌داند و زمانی خود را کامل می‌پندارد که قدرت به دنیا آوردن فرزند را دارد. در بسیاری از فرهنگ‌ها، مادر شدن جنبه‌ی کلیدی نقش زن است و زنان در تعریف هویت خود و معنای زندگی جایی را به عنوان مادر شدن خالی می‌گذارند.

با توجه به بافت فرهنگی و اجتماعی کشور ایران و اهمیت نقش مادری و بارور شدن در شکل‌گیری هویت زنان و مراجعه روزافزون زنان نابارور به مراکز درمانی در جهت فرزندآوری به نظر می‌رسد ناباروری و ناتوانی در فرزندآوری تجربه متفاوتی را برای زنان در تعریف خود به عنوان یک زن ایجاد می‌کند. هویت و تعریف فرد از خود از جمله مسائلی است که همیشه ذهن اندیشمندان را در حوزه‌های روان‌شناسی و جامعه‌شناسی به خود مشغول ساخته است اما به نظر می‌رسد بررسی هویت از بعد زنانگی با توجه به پدیده ناباروری از نگاه متخصصین به دور مانده است. لذا در کتاب حاضر سعی شده است تا تجربه‌ی شکل‌گیری هویت زنانگی زنان نابارور مورد بررسی قرار گیرد که بدین منظور ابتدا مبانی نظری مرتبط در این زمینه مورد بحث قرار گرفته است و سپس به شناخت دنیای پدیداری زنان نابارور و چگونگی شکل‌گیری هویتشان پرداخته شده است. در پایان امیدوارم

کتاب حاضر در کار مشاوره‌ی خانواده با این قشر از جامعه کمک کننده باشد و در آشنایی و درک عمیق مشاوران از آنچه که در وجود یک زن نابارور می‌گذرد و ارائه راهکارهایی جهت توانمند سازی این قشر از اجتماع مثمر ثمر باشد.

فرزانه نقیب

بهار ۱۳۹۲

